

Asia: VN/6617/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sisäministeriö on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi erityislaki järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta. Laissa säädettäisiin järjestäytyneen rikollisuuden analyysikeskuksesta sekä sen tehtävistä ja toimivaltuuksista. Analyysikeskuksen tehtävänä olisi edistää järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa ja heikentää järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiä muodostamalla ja ylläpitämällä valtakunnallista tilanneymmärrystä järjestäytyneestä rikollisuudesta, luokittelemalla järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä ryhmiä ja henkilöitä, antamalla lausuntoja ja luovuttamalla järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä tietoja sekä tunnistamalla, kehittämällä ja jakamalla järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan parhaita käytäntöjä, toimintatapoja ja työmenetelmiä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin, rahankeräyslakiin, rahanpesun selvittelykeskuksesta annettuun lakiin, rahapelilakiin, yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin.

Esityksen tavoitteena on suojata yhteiskuntaa ja yksilöitä vakavalta ja järjestäytyneeltä rikollisuudelta tehostamalla järjestäytynyttä rikollisuutta koskevaa tietojenvaihtoa ja analyysia sekä järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollista torjuntaa. Tarkoituksena on ehkäistä laillisten yhteiskuntarakenteiden hyväksikäyttöä rikollisessa toiminnassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Nuorten rikollisuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan lisätään työkaluja. Hallituksen esityksen tausta-aineistossa nostetaan esiin katujengit ja nuorten rikollisuus yhtenä osana järjestäytyneen rikollisuuden tilannekuvaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on osarahoittajana Nuorisotutkimusseuran tutkimushankkeessa Nuorten väkivallan yhteisöulottuvuudet <https://nuorisotutkimus.fi/tutkimus/tutkimushankkeet/nuorten-vakivallan-yhteisouloottuvuudet/>, jonka mukaan tilannekuva suurissa kaupungeissa ei kaikin osin vastaa poliisin kuvaa nuorten tekemistä rikoksista, maahanmuuttajataustaisten nuorten roolista eikä ryhmien ja jengien merkityksestä nuorten tekemissä rikoksissa. Ks. esim. https://nuorisotutkimus.fi/wp-content/uploads/2024/05/Nuorten-ryosto-ja-vakivaltarikollisuuden-trendeja-valtakunnallisesti-ja-paikallisesti_julkainen.pdf

Uudelle analyysikeskukselle esitetään säädettäväksi kattavat henkilötietojen rekisteröintioikeudet sekä oikeus luokitella henkilöitä järjestäytyneeseen rikollisuuteen kuuluviksi henkilöiksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että näiden osalta tulee huomioida henkilöiden haavoittuva asema (kuten nuori ikä, maahanmuuttajatausta, lastensuojeluasiakkuus) ja mikä vaikutus esimerkiksi alaikäisen lastensuojelun asiakkaan joutumiselle tällaiseen rekisteriin on hänen tulevaisuudelleen.

Urheiluun liittyvä rikollisuus

Hallituksen esityksen perusteluissa on nostettu esiin kilpailumanipulaation kasvava riski rahapelitoimijoiden ja rahapelitarjonnan lisääntyessä (luku 2.4.1.5). Urheilukilpailujen manipulointi (esimerkiksi ottelutulosten tai pelitapahtumien tarkoituksellinen vääristäminen vedonlyöntihyödyn saamiseksi) on tiiviisti yhteydessä järjestäytyneeseen kansainväliseen rikollisuuteen. Manipulointiin liittyy usein mm. petoksia, lahjontaa ja rahanpesua ja järjestäytyneet rikollisryhmät pitävät sitä houkuttelevana toimintana suurten tuottojen sekä suhteellisen alhaisen kiinnijäämisriskin vuoksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt Euroopan neuvoston urheilukilpailujen manipulaation vastaisen yleissopimuksen (nk. Macolinin sopimus) ratifiointivalmistelut, jonka yhteydessä tarkastellaan myös kansallisen lainsäädännön muutostarpeet. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen vuonna 2014.

Urheiluun liittyvästä rikollisuudesta on hallituksen esityksen perusteluissa mainittu myös dopingrikollisuus (luku 2.4.3) ja todettu Suomen olevan yhä vahvemmin osa maailmanlaajuisia huumausainemarkkinoita niiden logistiikkaverkostoja. Tässä yhteydessä on huomioitava, että dopingrikollisuuden ja huumausainerikollisuuden välillä on useita rakenteellisia yhtymäkohtia.

Dopingaineiden laitton valmistus, maahantuonti, salakuljetus ja jakelu tapahtuvat usein samankaltaisten kansainvälisten rikollisverkostojen kautta kuin huumausainekauppa, ja toiminnassa hyödynnetään vastaavia salakuljetusreittejä, peitejärjestelyjä sekä rahanpesumenetelmiä. Kuten edellä kilpailumanipulaation kohdalla, järjestäytyneet rikollisryhmät ovat kiinnostuneita dopingainekaupasta sen korkean tuottavuuden ja suhteellisen vähäisen kiinnijäämisriskin vuoksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö näkeekin toimet, joilla vähennetään järjestäytyneen rikollisuuden mahdollisuuksia hyödyntää urheilua taloudellisen hyödyn, rahanpesun tai muun laittoman toiminnan välineenä, erittäin tärkeänä ja näkee, että tämä tulisi huomioida ehdotetun analyysikeskuksen toiminnan suunnittelussa ja resursoinnissa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö tuo esiin sen, että katsomoväkivallan, erityisesti jalkapallohuliganismin ja järjestäytyneen rikollisuuden ja ääriliikkeiden välille voi muodostua merkittäviä yhteyksiä. Erityisesti osa väkivaltaisista huligaani- ja nk. ultraryhmistä voivat toimia rekrytointi-, verkostoitumis- tai vaikutuskanavana järjestäytyneelle rikollisuudelle.

Backman Heidi
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Seppälä Maija
Opetus- ja kulttuuriministeriö